

MANUEL GRAU MONSERRAT

Demografia Jueva de Besalú
(segles XIV-XV) (*)

Presentar unes dades certes concernents a qualques faisons demogràfiques dels jueus de Besalú és comesa força difícil, arriscada i encara subjecta a una possible revisió, perquè no es serva o no hem sabut trobar cap fogatge complet de l'aljama. Tot serà suposat, amb més o menys fonament. Ara bé, parant esment a les reunions que grups d'ells, la part més nombrosa de la comunitat, o la més important, com de vegades diuen, i que anomenarem «fogatges» encara que pròpiament no ho siguin, per resoldre assumptes i pels afers interns de l'aljama -talles, fossar, etc- com consell o comissions i afegint els noms dels qui, d'acord amb la història particular de cada família, visqueren a Besalú, dins de les llinde del Contat i dels límits extrems de temps dels grups que hem establert -pel que cal tenir present que podrien constituir aproximadament els anys de vida d'una generació- encara que només se'ls cita una vegada, hem pogut presentar unes dades que no sabem fins a quin extrem poden ésser exactes: això no obstant sí que és evident que són un punt essencial de partida per a conèixer el nombre de jueus que formaren la comunitat de Besalú, amb llur classe de matrimoni, emigració, immigració i nombre de fills.

Quin fou el nombre de jueus que habitaren la juevia besalunenca? Solament d'una manera força general ens és faedor donar un cens complet de la seva aljama, puix que no tenim al nostre abast, com abans hem dit, altra cosa que les relacions dels qui, en un instant donat, es reunien a la sinagoga o potser a un altre lloc, pre tal de tractar de la recaptació d'impostos, distribuir les talles o prendre alguna decisió important per a la comunitat. Però en aquestes reunions, assemblees o com se'n vulgui dir, hi assistien els representants de totes les famílies? No tenien tan sols les que, veritablement, tenien quelcom a dir dins de la comunitat

per la seva situació econòmica o familiar? Els assistents constituïen un consell o comissió nomenat en un moment precís per resoldre una qüestió determinada? No se sap fins ara, però creiem que és força difícil, fins i tot impossible, establir-ho d'acord amb la documentació notarial consultada.

Conforme amb aquestes relacions, a les quals afegim els jueus que sabem que visqueren a Besalú en un moment determinat, dintre dels límits de cada grup establert però que no assistiren a les reunions, bé per estar exempts de tributs -Des Castlar- o per pertànyer a alguna altra comunitat -Sa Sala- es poden disposar els següents paradigmes distribuïts, segons l'època, i d'aquesta manera:

Segle XIII.	18 famílies a 4'5 ind. cada una	131 persones
1326-1347	49 famílies a 4'5 ind. cada una	220 persones
1363-1386	38 famílies a 4'5 ind. cada una	171 persones
1392-1415	36 famílies a 4'5 ind. cada una	161 persones

Hem multiplicat per 4'5 perquè, hem pogut deduir en tractar del nombre de fills per cada matrimoni, eixí una graduació de 2'5 fils per parella, el que sumats als pares, donava el 4'5 dit.

Tipus de matrimonis. De 75 parelles de casats estudiats al llarg del segle XIV, podem treure la següent distribució:

Casats amb un familiar	3 (4%)
Casats a dintre de la comunitat	62 (82'66%)
Casats fora de la comunitat	10 (13'33%)

Emigració. Immigració. Pot tractar-se d'emigració? Es pot considerar immigració a la comunitat jueva de Besalú? És clar que hi ha fets, no massa freqüents, si no més bé aïllats, en ambdues direccions, però si deixem de banda una immigració important esdevinguda en temps anteriors a l'època que estudiem, i que podrien resseguir-se pels patronímics del lloc d'origen -Tolosa, Carcassona, Monells, Céret, Montpeller- i alguns casos d'emigració al darrer període, després del fatídic 1391, els canvis de residència, més que moviments migratoris, dintre Comtat, Girona, Castelló d'Empúries o Perpinyà, amb tornades a Besalú, a la qual comunitat continuaren pertanyent, si bé obliguen a un trasllat, per part d'un dels consorts, a estar més a prop dels seus negocis. D'acord amb l'estudi que presentem, podem dir que els moviments migratoris foren:

III ASSEMBLEA D'ESTUDIS SOBRE EL COMTAT DE BESALÚ

Emigrants	9 (9'57%)
Immigrants	12 (12'76%)
No canvien	73 (77'65%)

Nombre de fills. Si ens fixem en el nombre de fills, per matrimoni, es pot arribar a la conclusió que sovintegen les parelles amb un i dos fills, per anar baixant la freqüència fins arribar al nombre de set. Feta la proporció entre el nombre de matrimonis i el de fills, ens dona la xifra de 2'33 dels darrers que hem arrodonit a 2'5 per millor fer els càlculs:

	N° de famílies	N° de fills
Sense fills	4	
Amb 1 fill	20	20
Amb 2 fills	28	56
Amb 3 fills	8	24
Amb 4 fills	9	36
Amb 5 fills	2	10
Amb 6 fills	1	6
Amb 7 fills	2	14
Total	74	166

(*)
D'aquest treball només es publica aquí el resum. Queda per un altre llibre la seva publicació íntegra.